

De loopbaan van vele ouderlingen is daardoor tragisch geworden.

Bij het begin waren zij voor hun taak als aangewezen.

Nu moeten zij, evenals een lullend kind door zijn moeder, door den kerkeraad als aan de hand worden meegesleept.

Dit is hun groote fout geweest: zij hebben op hun levenswijsheid vertrouwd, maar de studie verwaarloosd.

Levenswijsheid berust op het kennen van de werkelijkheid.

De kennis van God als den eeuwigen Werkelijken. De kennis van zichzelf als het subjectief werkelijke.

De kennis van den tijd als dat deel van het objectief werkelijke, waarmee men in persoonlijke aanraking komt. Daarvoor is natuurlijk ook begrepen de kennis van de menschen in het gemeen en de geloovigen in het bijzonder.

En nu schenkt de levenswijsheid het inzicht om het eene werkelijke met het andere werkelijke te combineren, zoodat er harmonie uit geboren wordt.

Men kan ook zóó opereeren met werkelijkheden, dat men disharmonie te voorschijn roept. Of men kan onwerkelijkheden voor werkelijkheden aanzien met hetzelfde gevolg. Dan mislukt elke poging van beteekenis. Dan wordt men ten laatste niet meer serieus genomen. Dan staat men geteekend als stomper of lichtschipper.

Werkelijkheid met werkelijkheid tot nieuwe harmonie verbanden, het is de essentie der levenswijsheid.

Maar het werkelijke groeit.

Het verandert.

Nu eens geleidelijk.

Dan weder met sprongen.

Wie daarmee geen rekening houdt, verliest noodzakelijk ook zijn levenswijsheid.

Want de werkelijkheid, waaruit hij nog altijd leeft, is onwerkelijkheid geworden.

Bij plotselinge verandering der werkelijkheid laat de levenswijsheid op een oogenblik in den steek.

De levenswijsheid laat zich eenigszins vergelijken met het instinct der dieren.

Hoe prachtig instinctief, hoe verstandig zoeken b.v. de vogels hun broedplaatsen uit.

Maar wanneer er nu een vuurtoren wordt gebouwd, die zijn sterke draallichten in het rond werpt, begeeft het instinct hen.

Zij vliegen radeloos heen en weer. Het broedsel wordt verlaten. De vogelgeboorte vermindert sterk.

Zoo ook verloor menig levenswijze bij het uitbreken van den laatste oorlog zijn evenwicht. Nerveusiteit was het, al wil hij het zich nu niet gaarne meer beken.

Tegen historische schokken, waarin de werkelijkheid zich eensklaps wijzigt, blijkt de levenswijsheid niet opgewassen.

Dan moet er eerst weer oriëntering komen.

Men moet poolshoogte nemen van de werkelijkheidsbeving, die menig huis onverwip, menige staatsinrichting door elkander hultste, menige ziel ontredde.

De levenswijsheid doet zich dan weer gelden, wanneer de werkelijke toestand zich eenigszins laat overzien.

Dit illustreert ten volle, hoe ook in minder geweldige tijden de levenswijsheid van de kennis der werkelijkheid veranderd is.

En nu leven wij in onze dagen sterk.

De veranderingen grijpen niet langzaam, maar snel plaats.

Daarom kan de levenswijsheid de studie, het onderzoek naar de werkelijkheid nu allernuist ontberen.

Hoe hebben in de laatste twintig jaren de geestelijke stroomingen zich niet verlegd!

Hoe zijn inzonderheid in den allerlaatsten tijd niet nieuwe behoeften openbaar geworden!

Daarvan dienen onze ouderlingen vooral zich op de hoogte te stellen.

Want dat alles gaat niet buiten de gemeente van Christus om.

Op verkregen levenswijsheid alleen kunnen zij niet teren.

Want dan is die binnenkort opgeteerd.

Hun werkelijkheidskennis moeten zij noodig aanvullen. Van dat tot dag. Zonder tijdverlies.

Het was voor 50, zelfs voor 25 jaren veel gemakkelijker een goed ouderling te zijn dan nu.

Het kostte destijds niet zooveel inspanning, zijn tijd bij te houden.

De studie is voor den ouderling altijd onmisbaar. Maar voor een kwarteeuw kon hij die kalmer opvatten dan nu.

Thans echter dient er vlugger gewerkt, nauwgezetter onderzocht dan ooit.

Vandaar dat een opwekken tot en vingerwijzingen geven voor de studie der ouderlingen niet alleen eisch des tijds, maar eisch van het Hoofd der kerk, Christus, moet geacht.

Korte Lijnen uit de Kerkgeschiedenis. I.

Bij de firma Jan Haan in Groningen verscheen een derde druk van het boek van wijlen Dr T. Bos „Korte Lijnen uit de Kerkgeschiedenis“.

Deze druk is bewerkt door den heer G. Meima. Van de meeste kerkgeschiedenissen onderscheidt deze zich, dat zij zich aangenaam laat lezen.

Zij biedt geen dorre opsomming, maar houdt overal rekening met het leven.

Ze werd geschreven voor jongelui, en daarvoor leent ze zich dan ook uitnemend.

Als onze jongeren dit onder de knie hebben, mogen zij over de geschiedenis der kerk getuist meespreken. Natuurlijk niet, omdat het wetenschappelijk zoo hoog staat. Doch dat bedoelde de schrijver ook niet. Hij heeft hier gepuist uit afgeleide bronnen. Maar omdat het inderdaad een deugdelijk overzicht geeft.

Daarom betreuren we het te meer, dat dit boek, als het tot de kerkgeschiedenis van den laatste tijd komt, niet alleen met korte, maar soms ook met kromme lijnen werkt.

Van het ontstaan der Doleantie zegt het op blz. 200 dit:

„Zij (n.l. de Vrije Universiteit) had geen bepaald kerkelijke kleur, doch hoopte de wetenschap weer naar de oude Gereformeerde beginselen te ontwikkelen en de Hervormde Kerk te voorzien van Dienaren des Woords, die de Gereformeerde leer konden, liefhadden en zouden bevoorlaren. Dit laatste werd echter door de Synode onmogelijk gemaakt, waardoor een tweede reformatische beweging voorbereid werd, bekend onder den naam van „Doleantie“ (1886).“

Hier wordt dus de oude voorstelling van Hervormde zijde gegeven en ook van anderen kant wel geloofd, dat de Doleantie toch eigenlijk draaide om de Vrije Universiteit en het niet toelaten van haar studenten tot de bediening in de Hervormde kerk.

Dit nu is geheel bezijden de waarheid.

Het ware te wenschen, dat de Archieven eens werden geopend en op dit punt publiek gemaakt.

Dr. Kuiper en Rutgers hebben herhaaldelijk verzekerd, dat de Doleantie met de universiteitskwestie niets te maken had.

Waarom deze mannen op hun woord niet geloofd?

Trouwens, geven de feiten hun ook niet gelijk?

Als men de geschiedenis en de voorbereiding der Doleantie eens nagaat, vindt men dan niet gansch andere factoren?

Hier ging een korte lijn krom.

Dit gebeurde in dit verdienstelijke boek, dat we allernuist onzen lezers ontraden, nog een paar maal.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De kerk en de sociale kwestie

bezien door een niet-theoloog.

IV.

IV. De preek.

Er wordt heel wat geklaagd over de preek. Er is ook veel over te zeggen. Maar met het badwater gooie men ook nu het kind niet weg.

Zelfs als er door een eenvoudig en gemoedelijk man wordt gepreekt, is de preek van onberekenbare en vruchtbare invloed. Het Woord des Heeren Heeren wordt gebracht, en dat Woord doet al wat Hem behaagt, en de Heilige Geest, die het aan de harten heiligt, kan met zwakke zondige middelen ook werken.

Ja méér. Op den Zondag wordt de gemeente opgeheven uit het alledaagsche, het gewone. Wordt den geestelijken mensch geestelijk voedsel aangeboden. Wordt de gemeente door het feit reeds van den eeredienst en de preek geroepen de harten opwaarts te heffen. En al denkt de prediker geen oogenblik aan het sociale leven en de ontzaggelijke sociale vragen, de beteekenis van het feit, dat de menschen bepaald worden bij zuiver geestelijke, eeuwige, hemelsche dingen, is onmeetbaar groot.

Hoeveel hooger moet hij niet staan, die — in tegenstelling met duizenden anderen — na zes dagen telkens weer los wordt gemaakt van de vergankelijke, tijdelijke en zichtbare dingen.

Telkens weer, ja, altoos worden er teksten behandeld, waarvan ook de hoorder, die behoefte heeft aan getrouwere, vollediger prediking van Gods Woord, de toepassing kan maken ook voor het sociale leven.

Dus ook al gaat men op de gewone manier door, kan er rijke zegen zijn. Maar m.i. moet er toch wel wat verbeteren. Er is misschien teveel vrijheid, zoodat Gods Woord in zijn geheel niet tot zijn recht komt.

Ter overweging geef ik daartoe een serie teksten, waarover ik de laatste twee jaren hoorde preken.

Ik sla mijn aantekeningen op bij de Psalmen en ga dan tot Jeremia, en vervolgens bij Matthäus tot Johannes.

Ik sla over de teksten, die bij Christelijke feestdagen of viering van het H. Avondmaal werden behandeld.

Wanneer men op zijn gemak deze teksten eens nagaat en vergelijkt, vergelijkt ook met wat ik daarna aanspik, zal men waarschijnlijk erkennen: „Van Gods Woord wordt niet gepredikt. (En nu is mijn ervaring, geloof ik, nog niet eens zoo slecht.)“

Ps. 28 : 9, Verlos uw volk en zegen uwe erve en weid ze en verhef ze tot in eeuwigheid.

Ps. 46 : 10—12, Die de oorlogen doet ophouden Laat af en weet dat Ik God ben De Heere der Heerschen is met ons

Ps. 86 : 11, Leer mij, Heere, uwen weg, ik zal in uwe waarheid wandelen.

Ps. 91 : 2, Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.

Ps. 121 : 7, De Heere zal u bewaren van alle kwaad, uwe ziel zal Hij bewaren.

Spreuken 28 : 1, De goddeloozen vlieden waar geen vervolging is, maar elk rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw.

Jesaja 1 : 17, 18, Laat af van kwaad te doen, leert goed te doen al waren uwe zonden als schuilen. Ik zal ze maken als witte wol.

Jesaja 43 : 25, Ik ben het die uwe overtredingen uitdelg om Mijne wil en Ik gedenk uwe zonden niet.

Jes. 44 : 1—4,

Jes. 54 : 8, In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht een oogenblik verborgen, met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mijn uwer ontfermen.

Jes. 55 : 13, Voor een doorn zal een denneboom, voor een distel een mirtboom opgaan.

Jes. 60 : 1, Maak u op en word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op.

Jeremia 6 : 16, Staat op de wegen, ziet toe, vraagt naar de oude paden.

Jer. 9 : 23, Een wijze beroeme zich niet in zijne wijsheid, een sterke niet in zijne sterkheid, een rijke niet in zijn rijkdom.

Jer. 12 : 5, Als gij loopt met de voegangers, zoo maken zij u moede, hoe zult gij u dan mengen met de paarden

Jer. 18 : 23, Heere, maak geen verzoening over hame ongerechtigheid.

Jer. 31 : 3, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.

Jeremia 31 : 20, Is niet Efraim mij een dierbare zoon?

En uit het Nieuwe Testament:

Matth. 3 : 13, Toen kwam Jezus tot Johannes om van hem gedoopt te worden.

Matth. 11 : 2—6, Johannes, in de gevangenis geboord hebbende de werken van Christus, zeide: Zijt Gij degene, die komen zou?

Matth. 11 : 12, En van Johannes tot nu toe wordt het Koninkrijk der Hemelen geweld aangedaan.

Matth. 12 : 43, 44, En de onreine geest zoekende rust ... zegt ... ik zal wederkeren ... waar ik ben uitgegaan ...

Matth. 24 : 12, ... ongerechtigheid vermenigvuldigd ... zoo zal de liefde van velen verkouden.

Markus 9 : 28, 29, ... waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen ... Nergens door uitgaan, dan door bidden en vasten.

Lukas 8 : 40—56, Jairus' dochter opgewekt, de kranke vrouw genezen.

Lukas 9 : 28—36, Verheerlijking op den berg.

Lukas 11 : 21, 22, Sterk gewapende ... zijn hof bewakend ... vrede ... Als een daarover komt die sterker is dan hij ... overwint ... deelt zijn roof uit.

Lukas 12 : 32—34, Vrees niet, klein kuddeken ... waar uw schat is, zal ook uw hart zijn.

Lukas 15 : 11—32, Gelijkenis van de twee broeders.

Lukas 16 : 10—13, ... Getrouw in 't minste ... ook in 't grootste ... den onrechtvaardigen Mammon ... God dienen en den Mammon ...

Lukas 17 : 32, Gedenkt aan de vrouw van Lot.

Lukas 18 : 8b, De Zoon des menschen als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden?

Joh. 3 : 14, Gelijk Mozes de slang heeft verhoogd

Joh. 5 : 39, Onderzoekt de Schrift ... die zijn het, die van mij getuigen.

Joh. 8 : 1—11, Jezus en de overspelige vrouw.

Joh. 19 : 39, Nicodemus ... die des nachts kwam ... kwam ook ...

Prachtige God-verheerlijkende predikaties zijn er over vele der genoemde schriftuurplaatsen gehouden, maar vindt men niet, dat over 't geheel genomen de teksten, zooals ze nu bij elkaar zijn, te weinig den vollen veelkleurigen rijkdom des Woords — ook voor het sociale leven — doen uitkomen?

De catechismus-prediking, daarvan kan veel goeds, maar ook veel minder goeds gezegd. Men krijgt wel eens 't gevoel: raakt men niet uitgesproken over de stof, die ieder jaar weer wordt behandeld? Kan men wel in gemoede blijven volhouden wat men in 1619 heeft gezegd? Aandachtige hoorders, die 15, 20, 25 jaar en langer jaar in jaar uit het hoorden betwijfelen het; zou de prediker het zelf ook na zooveel jaren niet doen?

Er kan o.m. bij de wet en het gebed veel

blijken van het sociaal gevoel en inzicht der predikanten. Maar het schijnt, dat het kerkgaande publiek in het algemeen voldaan is met de cat.-prediking, zooals ze is.

Over het algemeen geloof ik, dat onze preeken te veel een gemoeidelijk-stichtelijk karakter dragen en te veel op hetgeen omhoog en binnen is en te weinig op hetgeen om ons heen is, gericht zijn, terwijl de H.S. daar ook veel van zegt. Er zijn ook predikanten, die als regel leerstellige preeken geven en beginselen preeken, hunne preeken hebben m.i. grootere waarde voor het sociale leven.

Het noemen van enkele beginselen, die met het sociale leven verband houden, maakt dat duidelijk: We hebben een God, die hoog boven alles is verheven, alles doorschouwt en het recht lief heeft. — We gelooven in een Schepper, die alles wat is, daar gelooft en weten gaf, die niet straffeloos worden overtreden, ook niet in de samenleving. — Er is zonde in de wereld ingekomen en de zonde heeft alles ontwricht, den mensch verdorven (en de liberaal heeft dan ongelijk als hij de vrije mededinging baseert op den goeden mensch). We hebben een Heiland, die voor ons leed en stierf en zich met overgevende liefde gaf aan zijn volk. Volgt Hem na.

Wij zijn allen broeders, we moeten onzen naaste liefhebben als ons-zelfen. We hebben ziel en lichaam, dus stoffelijke en geestelijke dingen hebben beide waarde. De leer der verantwoordelijkheid — der voorzienigheid — der uitverkiezing — enz. enz.

Zowel dus de gemoeidelijk-stichtelijke, als de leerstellige en zedekundige preek kan groote beteekenis hebben en heeft ze ook.

Maar, indien men het woord, dat een zeer hooggeacht professor — in ons land en in onze kerken — mij schreef voor enkele jaren, wil loochenstraffen, n.l.: „dat de kerk bijna altoos te laat en achteraan komt“, dan zal de invloed van de prediking grooter moeten worden. De preek moet meer nog dan reeds geschiedt naar de behoefte van onzen tijd worden ingericht.

Het letten op de teekenen der tijden is zeker niet het minst door de geschiedenis der laatste zeven jaren gebiedend noodzakelijk geworden. Ook het sociale vraagstuk is van gedaante veranderd, en is veel grooter nog van omvang en beteekenis dan voor 1914.

Er moet, zegt zoowel Dr Slotemaker de Bruine als Dr De Moor en Dr Dijk, meer volledige, meer getrouwe prediking zijn.

Ik ken een predikant, die bij anderen vergeleken zeer sociaal aangelegd is, en die de verzuchting slaakte: „Het helpt je niets, wat je ook proekt, de menschen blijven dezelfde, ze vinden het mooi en ze doen het niet.“

Dit kan geestelijke doodigheid zijn, maar ook kan 't het gevolg zijn van het feit, dat die prediker de dingen niet voldoende bij hun naam noemt en een lijntrekker geen lijntrekker, en 'n uitbuitend patroon geen dief durft noemen. Misschien durft niemand meer den rijken het wee u van Jesaja, het welaan, gij rijken, van Jacobus toe te roepen en met ronde woorden den arbeiders te vragen: zijt ge wel arm van geest? Zeker, er komen dan wel moeilijkheden, maar dat mag geen reden zijn tot minder getrouw preeken.

Indien men mij vraagt naar 'n positief antwoord op de vraag: „hoe moet het dan?“ dan wil ik zeggen: Laat men beginnen te preeken over Genesis 1 en eindigen bij Openbaringen 22.

Laten onze predikanten het voorbeeld van Calvijn zich voor ogen stellen. Welke schatten zouden er dan elken Zondag weer uit de goddelijke goudmijn komen. Laat men zich dan ook niet steeds laten verleiden, telkens een heel hoofdstuk te behandelen. Laat er overleg komen tusschen predikers, als ze elkaar opvolgen of ver-

vangen. (‘tZal wel bezwaar opleveren, en misschien zelfs zijn de menschen er niet geheel rijp voor, maar wat is billijker vraag dan: Ach dominee, leer ons geheel Gods Woord verstaan en waardeeren!)

Als ik denk aan de vervolgstoffen, die ik in den loop van 'n tien jaren hoorde behandelen uit Genesis, Ruth, Job, Amos, Colossenzen brief en Openbaringen, dan kan ik niet anders dan de verzuchting slaken: ach, deed men 't maar altoos zóó. (Ook al ware men niet altoos overtuigd, dat men er uit haalde wat er in 't zat.)

Sla maar eens een kleine concordantie op over de belangrijke zaken in den Bijbel voorkomend, en van waarde voor het sociale leven.

De schepping — de mensch naar Gods beeld geschapen — de sabbat — de hof van Eden — de vrouw — het huwelijk — de zondeval — de zondvloed — Noach, verbond — spraakverwarring — Jozef's geschiedenis in Egypte — Israël in de woestijn — het manna — Jethro bij Mozes — wetten over vrijheid en naastenliefde — wetten over den eigendom — Sabbath en jubeljaar — zegen en vloek — sociale wetten — huwelijksweygeving — Israël als heilig volk — over de armen — de slaven — de eerstelingen van het vee — rechten en plichten des konings — verplaatsen der landsgrenzen — wetten over de samenleving — verdediging van het land Kanaän. Leerrijke episoden uit den richtertijd.

Prachtige stukken in het boek Ruth. Vele schoone en leerzame momenten uit Davids en Salomo's regeering en uit die der andere koningen.

Schitterende passages in Job. Mooie stukken uit vele psalmen. Rijkdom van wijze lessen in Spreuken en Prediker.

Om van de profeten, 's Heilands redenen, de brieven maar te zwijgen.

En nu wees ik nog maar zoo hier en daar wat aan

Zeker ben ik er van, dat 'n „vakman“ het anders en vollediger zou hebben behandeld dan ik het deed. Toch moet ik nu afstappen van dit punt.

W. HEYNS.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Internationale Zendings-raad.

I.

Het lag reeds eenigen tijd in ons voornemen, over den Internationalen Zendings-Raad eenige mededeelingen te doen, maar wij hebben gewacht tot meerdere bescheiden ons ten dienste stonden dan het korte verslag in de dagbladen. Nu deze ons bereikt hebben, willen wij in een paar artikelen op dezen Raad de aandacht vestigen; voor het verstaan van de huidige zendingsactie in de wereld is dit onmisbaar.

De eerste aanvragen van den I. Z. R. liggen in de Wereld Zendingen-Conferentie van Edinburg, 1920 aldaar gehouden. Voordat de Conferentie afeenging, werd het verlangen uitgesproken naar een blijvend band tusschen de talloze zendingscorporaties. Op initiatief van den voorzitter der Conferentie, Dr J. R. Mott, werd toen opgericht het Continuation Committee (Voorzittings-Comité), bestaande uit 35 leden, uit alle deelen der wereld gekozen. Dit comité was alleen aan zichzelf verantwoordelijk, het had de gedachte van Edinburg te ontwikkelen en door zijn bestaan en arbeid de eenheid, die er is tusschen allen waren Christelijken zendingsarbeid, tot uiting te brengen.

Na afloop van de groote conferentie kwamen de leden bijeen voor het opmaken van een program van actie; in 1912 werd vergaderd te Lake Mohonk bij New York, maar de oorlog bracht ook de plannen van het Comité danig in de war. Veel heeft het dan ook niet kunnen doen; echter heeft het de Inter-

national Review of Missions opgericht, welk tijdschrift nu juist tien jaren heeft bestaan.

Nahet sluiten van den vrede, te Versailles werd dadelijk de behoefte gevoeld om de gebroken banden met Duitschland weer aan te knopen. Wel had de zending der geallieerde volken niet gestreden tegen de zending der Duitschers e.s., maar het betrof toch dezelfde menschen, en de regeeringen hadden den Duitschen arbeid zoo goed als vernietigd; zelfs meende men in Duitschland rechtmatige grieven te hebben tegen de geallieerde zendingsbroeders; hadden deze wel bij hun regeeringen al het mogelijke gedaan, om de wreede verstoring van het zendingswerk, de niet minder wreede deportatie der zondelingen en zoo veel meer te voorkomen, of ook te verzachten? In elk geval, de eenheid van Edinburg was voorbij, en alzoo had ook het Voorzittings-Comité zijn internationaal karakter ingeboet.

Het is christelijke roeping om breken te heelen. Daarom werd er in 1920 een zendingssamenkomst gehouden te Crans, gelegen aan het Meer van Genève; de broederhand werd uitgestoken, en ook aanvaard, maar de zaak kwam toch niet geheel in orde; er was teveel gepasseerd; bovendien, er lagen nog struikelblokken op den weg van samenwerking, die eerst moesten opgeruimd. Te Crans bleek ook de behoefte aan een officieele vergadering van het Voorzittingscomité, en aan een reformatie, of liever nog: transformatie van dit Comité.

Van 1-6 Oct. 1921 heeft het Comité te Lake Mohonk vergaderd. Alle bezoekers waren ook nu, evenals in 1921, vol van de wondere schoonheid van dit oord. Op de 26ste Alg. Zend. Conferentie 1912 te Amsterdam heeft de zendingsdirecteur Dr J. W. Gunning een en ander van dit hotel medegedeeld. Het bevat meer dan 500 kamers, en is geleg n op een „estate“ van drie à vier uur gaans in doorsnee. Het hotel ligt aan de oevers van het Mohonk Meer, boven op de rotsen, en is eigendom van de Gebr. Smiley, leden der Society of Friends (Kwakers). De eigenaars stellen hun hotel gaarne beschikbaar voor christelijke vergaderingen. En in die pracht natuur kwam dan nu ook het Voorzittings-Comité weer bijeen.

65 gedelegeerden waren aanwezig, en vormden inderdaad een internationaal gezelschap. Het derde deel was Amerikanen en Canadeezen, en de overigen waren niet alleen afkomstig van Europa, maar ook uit Zuid-Afrika, Australië, Indië, en Burma, China en Japan. Een bijzonderheid was het aanwezig zijn van eenige op den voorgrond tredende vertegenwoordigers der wordende kerk n op het zendingsveld.

Het spreekt vanzelf, dat de tegenwoordigheid der acht Aziaten en Afrikanen een eigenaardig cachet aan de vergadering gaf. Frank Lenwood, die in de Int. Rev. of Missions een levendig verslag levert, is vooral over dit feit opgetogen. „Daar zijn eenzijdige beoordeelingen omtrent Indië,“ zoo schrijft hij, „die somtijds ook in zendingskringen gedachteeloos worden herhaald, maar waarover men vanzelf zweeg in het bijzijn van Dr Datta! Onze vrienden spraken tot ons met een vrijmoedigheid, die duidelijk gaf van den hartstochtelijken strijd, welken zij hadden doorgemaakt, en welken strijd de zending moet leeren verstaan. Maar terzelfder tijd werkten zij hartelijk met ons samen. Naar mijn meening hebben de negers, de armen van geest, het meest bijgedragen tot het welzijn der vergadering (n.l. 'tmeest van de Aziaten en Afrikanen). Moton en Aggrey brachten ons in aanraking met moeder natuur, wat dieper ging dan menige diepzinnige redeneering der blanken. Zij spraken met eenzelfde eenvoud en beeldspraak als Jezus gewoon was. In Gods familie kunnen wij niet zonder de kinder-rassen.“

Er moege eenige overdrijving in schuilen, toch zegt het ook dan nog veel van de vatbaarheid der zwarte en gele rassen voor de christelijke ontwikkeling.

gemeente het psalmlied op de lippen van „de bloem, die sierlijk pronkt op het veld“.

Vervolgens geeft de prediker aldus de indeeling van zijn preekstof aan:

„We komen van het graf eens vrienden, M.H.! — het is de sterfdag des Heeren en naar Zijn graf roept ons het woord der prediking. Van wat anders dan van het graf, wilt ge dus dat ik spreken zal.“

Het graf zonder Christus.
Het graf van Christus.
Het graf met Christus.

Laat zoo dan de loop onzer gedachten zijn. 'tIs een preek zonder tekst; een motto-preek over het graf. Hiertegen zou de Gereformeerde homiletiek zeker enig bezwaar maken. Maar als rouwprek is het een model. Ze heeft op de hoorders dan ook een indruk gemaakt, die bij meer dan één nog levende en levendig is. Zelfs zijn er, die geheele gedeelten van deze preek uit het hoofd kennen.

Zie voor Ds Gildemeester de Levans- en Karakterschets, die zijn zwager, Ds Schijvel, deed voorafgaan aan het zevental leerredenen, waarvan hij de uitgaaf bezorgde, bij Kemink & Zoon, 1869. Ook: Voor vijftig jaren, door Dr A. W. Bronsveld, 1913, bldz. 70-73.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XVII.

17. Het Graf. Leerrede, uitgesproken aan den avond van Goeden Vrijdag in de beurt van wijlen Ds D. Gildemeester. Ten voordele van de weezen der Ned. Herv. Diaconie te Utrecht. Utrecht, J. H. van Peursem. 1869.

Zelden is wel Utrechts gemeente op den avond van een Goeden Vrijdag in zulk een diepe verslagenheid samengekomen, als dat het geval was den 26sten Maart 1869 in de Jacobijkerk.

Op het beurtenschriftje, dat Zaterdag 20 Maart verschenen was, stond voor deze godsdienstoefening de naam van Ds Gildemeester aangeschreven. Maar toen die avond aanbrak, was deze leeraar reeds rustende in zijn graf, en werd Dr Kuyper naar de beurtenschriftje tot de weemoedige taak geroepen, om in de plaats van zijn ontslapen ambtgenoot op te treden.

Ds Gildemeester was den 19den Maart nog uit geweest; op Zaterdagmiddag had hij nog lid-

maten aangenomen; hij zou dat ook nog 's avonds doen, maar ongesteldheid verhinderde hem daarin. Hij was slechts 24 uur bedlegerig; en terwijl niemand gevaar vermoedde, overviel hem een benauwdheid, die een einde maakte aan zijn 43-jarig leven.

Dat, na de indrukwekkende begrafenis op Donderdag, des Vrijdagsavonds de Jacobijkerk onrustig en onstuimig vol was, zoodat Dr Kuyper, ook met de uiterste inspanning, de toen bezette ruimte der kerk niet met zijn stem vermoedde te bereiken, is niet te verwonderen.

De leerrede, toen door hem uitgesproken, is om meer dan één reden lezenswaardig.

Machtig aangrijpend was het begin: „Zoo de Heer had gewild, en hij had geleefd, zou niet ik voor u zijn opgetreden, M.H.! Hij zou dan voor u hebben gestaan, de man, dien ge begeerd hadt, de man, dien ge hadt verwacht, en wiens gemis u eerst deze avondure in al zijn werkelijkheid tekenen. Maar ach! verstijft ligt reeds de hand, waarmee hij zelf zich voor deez' beurt had aangeschreven, en hij, die naar het graf des Heeren u roepen zou, is zelf reeds in zijn eigen graf terneergelegd.“

Na te hebben gewezen op de prediking Gods in dit plotseling sterven, legt Dr Kuyper dan der

me
zes
wo
ies
we
nos
mi

aar
des
in
alle
gel
tijd
Zoo
h
ge
ner
wo
hoe
gelo
eene
zoo
I
stel
por
ras
Rat
zelf
dan
nals
noo
van
vols
hee
„De
dal
om
zen
de l
E
volg
a
zoek
b
nati
e
chri
wels
d
uise
de v
e
Mis
f
te h
D
strik
arbe
Dr
eerst
de w
besl
telijk
waar
stem
nisat
ware
lands
gehe
dat
smar
word
dank
gebo
had s

De
zijn
moor
orga
num
ligt
inge
onze
voeld
nieuw
Elk
Het
druk
onder
lang
vleug
zijn
de vo
De
dige
telijk
wel g
in Ne
door
dierig
staan.
Na
tweede
„Bouw